

Brüssel, 20.6.2023
COM(2023) 336 final

**KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, EUROOPA ÜLEMKOGULE,
NÕUKOGULE, EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING
REGIOONIDE KOMITEELE**

Mitmeaastase finantsraamistiku (2021–2027) läbivaatamine

{SWD(2023) 336 final}

1. SISSEJUHATUS

Alates 2020. aastast on liit seisnud silmitsi hulga enneolematute ja ootamatute väljakutsetega. Mitmeaastase finantsraamistiku 2021–2027 ja taasterahastu „NextGenerationEU“ kaudu on jõuliselt reageeritud COVID-19 pandeemia ning selle majanduslikele ja sotsiaalsetele tagajärgedele. See on võimaldanud liidul kriisist kiiresti taastuda ning aitab muuta Euroopa keskkonnahoidlikumaks, digitaalsemaks ja vastupidavamaks, piirates samal ajal ebavõrdsust ja edendades võrdseid võimalusi kõigile. Kuid olles vaevu taastumas ühest sügavamast üleilmsest majanduskriisist rohkem kui sajandi jooksul, peab EL toime tulema juba järgmise suure kriisiga: Venemaa jõhker sissetung Ukrainasse on kaasa toonud uued ja ootamatud probleemid, nagu energiakriis. EL on oma eelarve piires ja selle paindlikkuse mehhanisme kasutades toetanud jõulist reageerimist. Arvukatele probleemidele reageerimise tõttu on aga ELi eelarve vahendid hakanud ammendumas.

Venemaa ebaseaduslik agressioonisõda Ukraina vastu on toonud Euroopa pinnale tagasi laastava mõjuga sõja. Liit jätkab Ukraina toetamist niikaua kui vaja ja aitab Ukrainat kindlalt teel Euroopa suunas. Sõjal on olnud laastav mõju eelkõige Ukraina riigile ja rahvale, kuid see on oluliselt mõjutanud ka Euroopat ja kolmandaid riike, kus sõja tagajärjed ulatuvad põgenikest kuni energia- ja toidukriisini. Sõja tõttu oli vaja anda ka ulatuslikku humanitaarabi, mille andmist tuleb jätkata, samuti toetust põllumajanduslike toiduainete tootmiseks ja elanikkonnakaitseks kolmandates riikides. Ukraina vajab kestlikku toetust nii lühiajaliseks leevenduseks ja taastumiseks kui ka pikaajaliseks ülesehitustööks.

Ränne on pärast pandeemiat taas hoogustunud ning seadnud surve alla liikmesriikide vastuvõtu- ja lõimimissuutlikkuse. Täiendavat rahalist toetust on vaja rände algpõhjustega tegelemiseks, piirihalduse parandamiseks ja tulemuslike rändepartnerluste säilitamiseks kolmandate riikidega, olgu need siis päritolu- ja transiidiriigid või suurt hulka põgenikke vastu võtvad riigid. Seoses rände sise- ja välismõõtmega rõhutatakse nõukogus 8. juunil 2023 kokku lepitud üldises lähenemisviisis uue rände- ja varjupaigaleppe põhielementide kohta vajadust täita uusi kohustusi, mille liit ja liikmesriigid võtavad, ning kanda nendega kaasnevat kulusid.

Suureneval geopoliitilisel ebastabiilsusel ning kriisidel ja loodusõnnetustel, millele lisanduvad Ukraina sõja tagajärjed ja mida võimendavad kliimamuutused, on ELi naaberriikidele ja arengumaadele kogu maailmas laastav mõju, mis suurendab vajadust häda- ja humanitaarabi järele.

Pikaajalise konkurentsivõime edendamiseks on vaja märkimisväärseid investeeringuid. Euroopa kaksikülemineku kiirendamine annab liidule võimaluse võtta strateegilistesse sektoritesse tehtavate avaliku ja erasektori investeeringute kaudu tagasi juhtpositsioon nendes olulistest sektorites, säilitades samal ajal ühtsel turul võrdsed tingimused ja seeläbi ühtekuuluvuse. See on oluline ka praeguste strateegiliste sõltuvuste ja demograafiliste muutuste taustal ning taskukohase energiahinna tagamiseks.

Alates 2022. aastast on inflatsioon ELis ja teistes suurtes majanduspiirkondades järsult kiirenenud ja on praegu üle 40 aasta kõrgeimal tasemel, mida on võimendanud pandeemiajärgse taastumisetapi kitsaskohad ja Venemaa sissetung Ukrainasse. Seepärast on keskpangad kogu maailmas rahapoliitikat karmistanud. Intressimäärad rahvusvahelistel kapitaliturgudel on tõusnud enneolematu tempos. Kümneaastaste ELi võlakirjade intressimäär tõusis ligikaudu nullist mitmeaastase finantsraamistiku vastuvõtmise ajal rohkem kui 3 %-ni vähem kui aasta jooksul. Selline volatiilsus mõjutab otseselt ja väga tugevalt ELi eelarvet.

Pärast mitmeaastase finantsraamistiku uue perioodi algust ELi institutsioonidele antud arvukad lisäülesanded koos kiire inflatsiooniga seavad ELi halduse surve alla. Kuigi ELi

institutsioonid teevad erakordseid jõupingutusi prioriteetide ümberseadmiseks ja halduskulude vähendamiseks, on neil nüüd keeruline ilma töötajate arvu vastavalt suurendamata oma õiguslikke kohustusi täita.

Käesolevas teatises pakutakse välja edasised sammud kõige hädavajalikuma rahastuse tagamiseks, et täita liidu ühiseid prioriteete ja vajadusi. Selles ei käsitleta mitmesuguste kriiside kogumõju ELi eelarvele ega soovitata sellega seoses eelarvet korrigeerida, vaid keskendutakse kõige pakilisematele valdkondadele, kus kohandamine on vältimatu selleks, et liit suudaks täita oma ühiseid vajadusi ja eesmärgi täiesti uues üleilmses keskkonnas.

2. SURVE EELARVELE

Kuigi ELi eelarve mitmeaastane ülesehitus tagab stabiilsuse ja prognoositavuse, on eelarve suutlikkus reageerida suurtele ootamatutele sündmustele piiratud ning selle paindlikkus on ammendumas. 90 % ELi eelarvest ja taasterahastust „NextGenerationEU“ on juba eelnevalt eraldatud konkreetsetele eesmärkidele, programmidele või riiklikele programmidele. Koguni 75 % ajavahemikuks 2021–2027 ette nähtud algsest mittediagnostikast varust (mis oli vaid 5,5 miljardit eurot ehk 0,45 % kogukuludest) on juba ära kasutatud või eraldatud uute vajadustega kohanemiseks ja ootamatutele kriisidele reageerimiseks. Paindlikkusinstrument, mis pakub mitmeaastase finantsraamistiku ülemäärast kaugemale ulatuvalt mõningast täiendavat paindlikkust ligikaudu üks miljard eurot aastas, on täielikult ära kasutatud. See õõnestab liidu suutlikkust lahendada kõige pakilisemaid hädaolukordi, toetada Euroopa pikaajalise konkurentsivõime suurendamist olulistest valdkondades ning säilitada ja tugevdada Euroopa ainulaadset sotsiaalmudelit, rääkimata suutlikkusest reageerida uutele väljakutsetele, mis ebastabiilset geopoliitilist ja majanduslikku olukorda arvesse võttes järgmise nelja aasta jooksul eeldatavasti tekivad.

Ettenägematute probleemide lahendamiseks on lisaks olemasolevale eelarve paindlikkusele tulnud vahendeid ulatuslikult ümber jaotada ja ümber planeerida. Ulatuslikult on kasutatud ühtekuuluvuspoliitika fonde, et toetada Ukraina sõja eest põgenevaid inimesi ja neid vastu võtvaid liikmesriike ühtekuuluvusmeetmetega pagulaste toetamiseks Euroopas ja paindliku abiga territooriumidele (CARE ja FAST-CARE). 2014.–2020. aasta ja 2021.–2027. aasta programmide muudatused leevendasid eelarvesurvet liikmesriikidele ning võimaldasid olemasolevat rahastust kiiremini ja paindlikumalt kasutada. Kava „REPowerEU“, mille eesmärk on kaotada ELi sõltuvus Venemaa fossiilkütustest ja tulla toime kliimakriisiga, rahastatakse suures osas muude vahendite ümberjaotamise ja sihtotstarbe muutmise kaudu¹. Turvalise ühenduvuse programmi, millega reageeritakse kasvavatele hübriid- ja küberohtudele ning loodusõnnetustele, rahastati mitmest ELi programmist, millel on selle algatusega sarnased eesmärgid,² ning mittediagnostikast eelarvevarust. Laskemoona tootmist toetavat kavandatud määrust, millega hõlbustatakse laskemoona tootmisvõimsuse suurendamist ELis, rahastatakse Euroopa Kaitsefondist 260 miljoni euro ümberjaotamisega 2024. aastal ja Euroopa kaitsetööstuse tugevdamiseks ühishangete kaudu algselt ette nähtud 240 miljoni euro ümberjaotamisega 2023.–2024. aastal. Kiibimäärust rahastatakse rubriigi 1 varust ning teistest

---

¹ Taaste- ja vastupidavusrahastu ülejäänud laenu kuni 225 miljardit eurot, ELi heitkogustega kauplemise süsteemi saastekvootide müügist (väljaspool ELi eelarvet) saadud lisavahendid kuni 20 miljardit eurot ning vabatahtlikud ülekanded Brexitiga kohanemise reservist. Taskukohase energia toetamise (SAFE) paindlikkusmeede kehtestati 2014.–2020. aasta ühtekuuluvuspoliitika fondide raames, et võimaldada otsest toetust haavatavatele peredele ning väikestele ja keskmise suurusega ettevõtjatele (VKEd), kelle energiakulud on järsult kasvanud.

² Programm „Euroopa horisont“, liidu kosmoseprogramm ning naabruspiirkonna, arengu- ja rahvusvahelise koostöö instrument.

programmidest või nende harudest ümberjaotamisest. Lisaks on ulatuslikult kasutatud naabruspiirkonna, arengu- ja rahvusvahelise koostöö instrumendi esilekerkivate probleemide ja prioriteetide reservi (9,3 miljardist eurost 7,4 miljardit eurot), et toetada muu hulgas COVID-19 vastast vaktsineerimist kogu maailmas, Ukrainat (sealhulgas makromajandusliku finantsabi laenude kaudu) ja Süüria pagulasi Türgis. Täiendavad vahendite ümberjaotamise või prioriteetide muutmise võimalused on seega äärmiselt piiratud.

Sellises olukorras ei näe komisjon muud võimalust tagada, et EL saaks täita kõik oma kiireloomulised ja tavapärased eesmärgid kuni 2027. aasta lõpuni, kui teha ettepanek 2021.–2027. aasta mitmeaastase finantsraamistiku sihipäraseks läbivaatamiseks.

3. EELARVE SIHIPÄRANE JA TASAKAALUSTATUD KOHANDAMINE, ET REAGEERIDA UUTELE VÄLJAKUTSETELE

Vankumatu ja pikaajaline toetus Ukrainale uue Ukraina toetusrahastu kaudu

EL toetab kindlalt Ukraina vastupanu Venemaa sissetungile ja aitab üles ehitada Ukraina tulevikku Euroopas. Mitmeaastase finantsraamistiku 2021–2027 koostamisel ei osanud keegi arvestada Euroopa pinnal toimuva sõja otseste ega kaudsete tagajärgedega ning neid dramaatilisi sündmusi ja vajadusi ei olnud võimalik ette näha. 2023. aasta juuniks oli ELi eelarvest Ukraina toetuseks siiski kasutusele võetud 30,5 miljardit eurot. See hõlmab uut rahastamisvahendit „Makromajanduslik finantsabi+“, mille kaudu antakse 2023. aastal kuni 18 miljardit eurot ELi eelarve tagatisega finantsabi.

Lisaks on muudetud mitme olemasoleva programmi sihtotstarvet, et toetada Ukrainat ja tegeleda sõja tagajärgedega. Näiteks tagatakse Euroopa ühendamise rahastuga, millega Ukraina on nüüdseks ühinenud, ELi solidaarsuskoridorid, mis on esmatähtsad Ukraina majanduse ühtse turu ja ülejäänud maailmaga ühenduses hoidmiseks, ning sõjaväeline liikuvus. Selleks et aidata liikmesriikidel toetada sõja eest põgenevaid inimesi või tulla toime kõrgete energiahindadega, võeti kasutusele piirkondlikud vahendid kogusummas 17 miljardit eurot. ELi siseasjade fondidele võimaldati rohkem paindlikkust, et hõlbustada 2014.–2020. aasta kulutamata vahendite kasutamist. Varjupaigahalduse ja integratsiooni fondi ning piirihalduse ja piirihalduse ja viisapoliitika rahastu kaudu eraldati 400 miljonit eurot kõige suurema surve all olevatele liikmesriikidele, et aidata kaasa ELi sisenevate ukrainlaste esmasele vastuvõtule ja varajasele lõimimisele. Ka programmi „Erasmus+“ kaudu toetatakse Ukraina rahvast, sealhulgas paljusid lapsi ja noori, ning 2023. aastal eraldatakse selleks täiendavalt 100 miljonit eurot.

Väljaspool ELi eelarvet antakse täiendavalt 5,6 miljardit eurot sõjalist abi hiljuti loodud Euroopa rahutagamisrahastu raames. Euroopa rahutagamisrahastu on olnud peamine vahend Ukraina enesekaitse toetamiseks.

Kokku on EL ja selle liikmesriigid toetanud Ukrainat ja selle rahvast 70 miljardi euroga.

Alates sõja algusest on liit kehtestanud Venemaa suhtes ka enneolematud sanktsioonid, mis lisanduvad sanktsioonidele, mille EL kehtestas pärast Krimmi ebaseaduslikku annekteerimist 2014. aasta märtsis. Käimas on töö külmutatud varade võimalikuks kasutamiseks Ukraina taastamise ja ülesehitamise toetuseks.

Euroopa Liit on kohustunud seisma kindlalt ja täielikult Ukraina kõrval ning jätkama Ukrainale ja selle rahvale tugeva poliitilise, majandusliku, sõjalise, rahalise ja humanitaarabi andmist niikaua kui vaja. Rahastust on vaja Ukraina esmavajaduste rahuldamiseks, taastumiseks ja pikaajaliseks ülesehitamiseks. „Makromajanduslik finantsabi+“ hõlmab ainult 2023. aastat ja sellest saab rahastada ainult kõige pakilisemaid

eelarvevajadusi. Sellega ei saa hõlmata kõiki valdkondi, mida liit on kohustunud toetama, ega anda pikaajalist toetust kiireks taastumiseks. Euroopa Liit peab selle väljakutsega toime tulema ja kinnitama mitmeaastast toetust Ukrainale.

Toetus Ukraina kiireks taastumiseks peaks olukorra arenedes hoogustuma. Majandustegevuse hoogustamine ja põhitaristu ülesehitamine tekitaks töökohti ja tulu, annaks põgenikele võimaluse koju tagasi pöörduda ja vähendaks vajaliku rahvusvahelise abi mahtu. Rahvusvahelise Valuutafondi hinnangul³ on Ukraina rahastamispuudujääk 2024.–2027. aastal 81,6 miljardit USA dollarit. Lisaks esitas Maailmapank koos Ukraina valitsuse, Euroopa Komisjoni ja ÜROga 2023. aasta märtsis ajakohastatud hinnangu kahjude kohta, mida Venemaa provotseerimata agressioon Ukraina vastu on aasta jooksul kaasa toonud. Hinnangu kohaselt on Ukraina ülesehitamiseks järgmise kümne aasta jooksul vaja 384 miljardit eurot, neist 142 miljardit eurot 2023.–2027. aastal. 31. märtsil sõlmitud Rahvusvahelise Valuutafondi programm katab neist vajadustest 10,2 miljardit USA dollarit ning Norra viieaastane toetuspakett 7 miljardit eurot.

Liit on kindlalt otsustanud teha struktureeritud koostööd teiste rahvusvaheliste rahastajatega, eelkõige asutustevahelise abi koordineerimise platvormi kaudu, ning sõlminud Ukrainaga mitmeaastase partnerluse, mille raames aidatakse riigil teha reforme ja liikuda ELiga ühinemise suunas. See võimaldaks Ukrainal katta oma kõige pakilisemad rahastamisvajadused ning keskenduda avaliku halduse reformile, heale valitsemistavale, õigusriigi põhimõttele, järkjärgulisele ühtse turuga integreerimisele ja usaldusväärsele finantsjuhtimisele (sealhulgas korruptsiooni- ja pettusevastastele meetmetele). See annaks Ukrainale võimaluse teha edusamme riigi ülesehitamisel, edendada üleminekut vastupidavale, kliimanetraalsele, digitaalsele ja kaasavale majandusele ning tugevdada riigis põhiõigusi ja võrdõiguslikkust.

Ukraina toetamiseks praeguse mitmeaastase finantsraamistiku ülejäänud perioodil on vaja kestlikku lahendust. See peab ühendama liidu otsusekindluse ja paindlikkuse muutuva olukorraga kohanemiseks. Ukrainale antav rahaline toetus peaks seega hõlmama paindlikku laenude ja toetuste kombinatsiooni. Laenatavatest vahenditest rahastatavatel ja ELi eelarvest tagatud laenudel, nagu „Makromajandusliku finantsabi+“ puhul, on oluline roll Ukraina valitsuse jaoks likviidsuse tagamisel. EL võib teha ettepaneku katta nende laenude intressid. Samal ajal edendatakse asjakohase osaga toetustest Ukraina rahanduse jätkusuutlikkust ja rahastatakse konkreetseid investeerimismeetmeid või tehnilist abi.

ELi jätkuv toetus peab ka andma Euroopa ja Ukraina erasektorile kindlustunde Ukrainasse ja selle ülesehitamisse investeerimiseks. Kui erasektori kaasamise tingimused aja jooksul paranevad, tuleks anda toetust tagatiste kujul koos rahvusvaheliste finantsasutuste täiendava panusega, et vähendada erasektori investeringute riski ja suurendada ELi vahendite finantsvõimendust. See peaks tagama Ukraina lõimimise Euroopa tarneahelatesse ja ühtsele turule, millest saaksid kasu nii ELi kui ka Ukraina kodanikud ja ettevõtjad.

Selleks et rahuldada Ukraina esmavajadusi ning toetada taastumist ja moderniseerimist, teeb komisjon ettepaneku luua integreeritud ja paindlik rahastu, mille kogumaht on 2024.–2027. aastal kuni 50 miljardit eurot. Toetust antakse laenude, toetuste ja tagatistena. Sellega tagatakse stabiilne ja prognoositav rahastamine ning luuakse samal ajal asjakohane raamistik, millega seatakse keskmesse Ukraina kaval põhinevad reformid ja investeringud, Ukraina rahanduse jätkusuutlikkus ja ELi eelarve kaitse. Tagastamatut toetust rahastatakse Ukraina reservist, millest eraldatakse igal aastal Ukraina toetusrahastule vahendeid üle kulude ülemäärade. Laenuna antavat toetust rahastatakse finantsturgudel laenatavate

³ Allikas: <https://www.imf.org/-/media/Files/Publications/CR/2023/English/1UKREA2023001.ashx>

rahaliste vahenditega ning seda toetaks omavahendite ülemmäärade ja ELi eelarve kulude vaheline manööverdamisruum. Sellist paindlikku lähenemisviisi on vaja riigi muutuvate vajaduste rahuldamiseks kuni 2027. aastani.

Rände haldamine, tähtsamate kolmandate riikidega partnerluste tugevdamine ja hädaolukordade lahendamine

ELi eelarve aitab kaasa terviklikule lähenemisviisile, millega ühendatakse rände-, varjupaiga-, integratsiooni-, tagasisaatmis- ja piirihalduspoliitika ning tunnistatakse rände sise- ja välismõõtmel seost ning vajadusi, mis tulenevad Venemaa Ukraina-vastase agressioonisõja üleilmsetest tagajärgedest näiteks toiduga kindlustamisel ja hübriidohtudega võitlemisel. Rände välismõõtmel vallas süvendab Euroopa Liit veelgi koostööd ulatuslike, tasakaalustatud ja kohandatud partnerluste raames peamiste päritolu- ja transiidiriikidega. Kuigi rahastamisprobleeme on kõikjal, on olukord eriti keeruline lõunanaabruse riikides ja Türgis. Vajadused seoses Süüria pagulastega Türgis ja piirkonnas laiemalt ei vähene ning võivad hiljutisi maavärinaid silmas pidades veelgi suurenedada. Aastate 2024–2027 vajadused on kogu piirkonnas suures osas katmata. Täiendav vajadus tekib ka pärast Aafrika jaoks mõeldud usaldusfondi sulgemist, kuna on üha suurem ootus, et Vahemere lõunapiirkonna rändeteega seotud rahastamine jääb vähemalt samale tasemele (208 miljonit eurot aastas) ning komisjon on seda ka lubanud. See vajab täiendavat tähelepanu pärast Euroopa Ülemkogu 9. veebruari 2023. aasta kohtumist, kus rõhutati vajadust suurendada tagasisaatmist, hoogustada koostööd päritolu- ja transiidiriikidega ning hõlmata kõik rändeteed „piisavate vahenditega“, sealhulgas naabrapiirkonna, arengu- ja rahvusvahelise koostöö instrumendi raames.

Rändehalduse sisemõõtmel ja piirihalduse vallas on vaja lisarahastust suureneva rändesurvega liikmesriikide aitamiseks ning uue rände- ja varjupaigaleppe rakendamiseks. See puudutab eelkõige taustakontrolli, piirimenetlusi, vastuvõtusutlikkust, ümberpaigutamist ja tagasisaatmist. Leppe vallas tehakse suuri edusamme, kusjuures Euroopa Parlament ja nõukogu on seadnud eesmärgiks võtta seadusandlikud ettepanekud vastu 2024. aasta veebruariks⁴ ning mitmes küsimuses on juba kokku lepitud. Õigusloomeprotsessis kavandatud muudatused on suurendanud rahastamisvajadust võrreldes algse hinnanguga. See puudutab eelkõige vastuvõtutaristu loomist ja hooldamist ning suuremal arvul tagasisaatmist ja ümberpaigutamist. Praegu on olemasolevate prioriteetide jaoks ja üha suurema arvu pagulaste vastuvõtmiseks kasutada olevad summad juba sihtotstarbeliselt ette nähtud. Sellega seoses rakendatakse 30 % rände poliitikavaldkonna vahenditest⁵ temaatiliste rahastute raames, mis põhimõtteliselt annab teatava paindlikkuse. Teemaatilisi rahastuid kasutatakse kiiresti, et lahendada hädaolukordi ja toetada liikmesriike, kes seisavad silmitsi erakorralise survega, nagu kriis Afganistanis või Valgevene režiimi korraldatud kriis, või on viimasel ajal vastu võtnud miljoneid inimesi, kes põgenevad Venemaa sõja eest Ukrainas. Seepärast ei saa neid vahendeid sihtotstarbeliselt ette näha leppe rakendamiseks.

Suurenenud üleilmse majandusliku ja poliitilise ebastabiilsuse tõttu on rahastamisvajadused kogu maailmas kasvanud, kuid praegusel kujul ei suuda ELi eelarve enam täielikult tagada liidu vajalikku reageerimist kriisidele kolmandates

⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu roteeruvate eesistujariikide ühine tegevuskava, milles käsitletakse kaasseadusandjate vahel Euroopa ühise varjupaigasüsteemi ning uue Euroopa rände- ja varjupaigaleppe üle peetavate läbirääkimiste korraldamist, koordineerimist ja ajakava rakendamist.

⁵ Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifond ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu.

riikides. Lisaks Ukrainale mõjutab Venemaa agressioonisõda ka naaberriike, nagu Moldova, kes on ELi kandidaatriik ning vajab täiendavat toetust⁶. Ka suured kriisid Jeemenis, Sudaanis ja Afganistanis ning sellega kaasnev üleilmne toidukriis ja suurenev ebastabiilsus Saharataaguses Aafrikas ja mujal maailmas on suurendanud vajadust ELi toetuse ja humanitaarabi järele veelgi rohkem, kui oleks võinud ette näha.

Humanitaarabi programmi pidi pärast vahendite ümberjaotamist ja varude täielikku ärakasutamist märkimisväärselt tugevdama solidaarsus- ja hädaabireservist. Eelkõige Lähis-Idas ja Aafrikas aset leidvate arvukate kriiside puhul on humanitaarabiorganisatsioonid juba teinud kärpeid ja piiranud oma programme. Rubriigi 6 (Naabus ja maailm) järelejäänud mittesihotstarbeline varu on 2024.–2027. aastal keskmiselt 83 miljonit eurot aastas. Ühise eraldisfondi järelejäänud piiratud võimalused täiendavate makromajandusliku finantsabi laenude andmiseks, eelkõige hiljutine teade Tuneesiale 900 miljoni euro suuruse makromajandusliku finantsabi laenu andmise kohta, tähendavad, et kehtivas mitmeaastases finantsraamistikus on seda liiki täiendavate meetmete võtmiseks alles väga vähe manööverdamisruumi. Lisaks on ligikaudu 80 % naabuspiirkonna, arengu- ja rahvusvahelise koostöö instrumendi uute probleemide ja prioriteetide jaoks aastateks 2021–2027 ette nähtud reservist kas juba ära kasutatud või eraldatud mitmesuguste vajaduste rahuldamiseks. See on vastuolus põhimõttega hoida puhvrit, mille eesmärk on tagada paindlik reserv ootamatute vajadustele reageerimiseks.

Võttes arvesse muutunud geopoliitilist olukorda, on samas veelgi olulisem suurendada toetust meie Lääne-Balkani partneritele, et kiirendada nende majanduslikku lähenemist ELi liikmesriikidele ning toetada stabiilseid, jõukaid ja hästi toimivaid demokraatlikke ühiskondi teel ELi liikmeks saamise poole.

Solidaarsus- ja hädaabireserv aitab toime tulla suurte loodusõnnetuste või rahvatervise kriisidega nii ELis kui ka väljaspool, kuid ei ole olnud kaugelki piisav kõigi taotluste rahuldamiseks alates mitmeaastase finantsraamistiku algusest. 2021. ja 2022. aastal ammendati assigneeringud täielikult, et tulla toime suurte ettenägematute sündmustega, sealhulgas loodusõnnetustega (nt üleujutused, metsatulekahjud, maavärinad), ning laekunud taotluste maht ületas tunduvalt eelarvevahendeid, mille summaks oli 1,2 miljardit eurot aastas (2018. aasta hindades). Seetõttu ei suudetud kõiki vajadusi rahuldada. Nüüd, kus 2023. aastast on pool möödas, prognoositakse, et solidaarsus- ja hädaabireserv kasutatakse sel aastal Türgi ja Süüria maavärinate tõttu täielikult ära ning seega ei jää aasta lõpuni muuks otstarbeks midagi varuks.

Selleks et tagada piisav rahastus, et toetada liikmesriike rände ja piiridega seotud kiireloomuliste probleemide lahendamisel ning uue rände- ja varjupaigaleppe rakendamisel pärast selle vastuvõtmist, teeb komisjon ettepaneku suurendada rubriigi 4 ülemmäära 2 miljardi euro võrra.

Selleks et liit saaks erakordsete geopoliitiliste pingete tingimustes katta hädavajadused, teeb komisjon ettepaneku suurendada rubriigi 6 ülemmäära 10,5 miljardi euro võrra.

Tuleb tugevdada liidu suutlikkust tulla toime kriiside ja hädaolukordadega. Solidaarsus- ja hädaabireservi tuleks suurendada 2,5 miljardi euro võrra.

⁶ Ukraina toetusrahastu loomine võimaldab jaotada naabuspiirkonna, arengu- ja rahvusvahelise koostöö instrumendi vahendeid ümber teistele naaberriikidele, sealhulgas Moldovale.

Kriitilise tähtsusega tehnoloogia pikaajalise konkurentsivõime edendamine Euroopa strateegiliste tehnoloogiate platvormi kaudu

Viimastel aastatel on ELi prioriteediks olnud Euroopa majanduse konkurentsivõime tugevdamine ja strateegilise sõltuvuse vähendamine rohe- ja digipöörde kaudu. ELi majanduse taastamise juhtprogrammi „NextGenerationEU“ toel saavutas ELi SKP pandeemiaeelse taseme juba 2021. aasta suvel. Rohe- ja digipöördele suunatud vahendid muudavad majanduse konkurentsivõimelisemaks, jätmata kedagi kõrvale. ELi liikmesriikide enneolematud jõupingutused oluliste reformide elluviimisel muudavad ELi vastupidavamaks. Neid jõupingutusi tuleks jätkata, et EL saaks püsida esirinnas olemasolevate ja tekkivate probleemide lahendamisel, sealhulgas strateegiliste sõltuvuste kõrvaldamisel olulistes sektorites. Rohe- ja digitehnoloogiad on olnud mitmeaastase finantsraamistiku keskmes: 30 % 2 triljoni euro suurusest mitmeaastasest finantsraamistikust 2021–2027 ja taasterahastust „NextGenerationEU“ kulutatakse kliimapoliitikale ning üle 20 % taaste- ja vastupidavusrahastust on pühendatud digipoliitikale. Ühtekuuluvuspoliitika raames eraldatakse 110 miljardit eurot kliimapöördele ja 37 miljardit eurot digipöördele. Lisaks toetatakse programmiga „Digitaalne Euroopa“ digitehnoloogia toomist ettevõtjate ja kodanikeni ning avalikku haldusesse. ELi eelarve on ka tähtsaim ELi vahend ühiste meetmete toetamiseks ELi tasandil, et tagada ühtse turu terviklikkus, mastaabisääst, tulemuslikkus, majanduslik lähenemine ja solidaarsus ning edastada selge poliitiline sõnum, et EL reageerib väljakutsetele ühtsena.

Ka ELi tööstus on tõestanud oma vastupanuvõimet, kuid seisab praegu silmitsi kiire inflatsiooni, tööjõupuuduse, tarneahela häirete, intressimäärade kasvu ning energiakulude ja sisendihindade tõusuga. Sellega kaasneb tugev, kuid mitte alati õiglane konkurents killustunud maailmaturul. Kuigi ELi rahastus on sageli suunatud puhta tehnoloogia, biotehnoloogia ning digi- ja süvatehnoloogiate kasutuselevõtule, on meie üleilmsed partnerid üha enam keskendunud nende tehnoloogiate tootmise toetamisele, näiteks USAs hiljutise inflatsiooni vähendamise seadusega ja Hiinas juba pikemat aega.

Strateegiliste tehnoloogiate arendamise ja tootmise edendamine ja laiendamine liidus on esmatähtis, et kasutada ära võimalusi ning saavutada rohe- ja digipöörde eesmärgid, tugevdades seeläbi Euroopa suveräänsust ja majanduslikku julgeolekut. Seega tuleb võtta viivitamata meetmeid, et toetada strateegiliste tehnoloogiate, eelkõige kriitilise tähtsusega puhta tehnoloogia, biotehnoloogia ning digi- ja süvatehnoloogiate arendamist ja tootmist liidus. Rohkem tuleks toetada uute väärtusahelate kaitsmist, tugevdamist ja arendamist, mis aitab vähendada liidu strateegilist sõltuvust. Nagu COVID-19 pandeemia näitas, võivad toodete (nt ravimid) tootmise ja turustamise keerukad üleilmsed väärtusahelad põhjustada oluliste kaupade nappust. Samuti peab liit tegelema tööjõu ja oskuste nappusega nendes strateegilistes sektorites, meelitades ligi uusi töötajaid kvaliteetsete töökohtade, koolituste ja õpipoisiõppe kaudu.

EL on juba esitanud mitu algatust oma tööstuse toetamiseks. Roheleppe tööstuskava eesmärk on suurendada Euroopa nullnetotööstuse konkurentsivõimet, toetada kiiret üleminekut kliimanetraalsusele ja luua kvaliteetseid töökohti. Sellega luuakse toetavam keskkond ELi tootmisvõimsuse suurendamiseks puhta tehnoloogia vallas. Kava tugineb neljale sambale: prognoositav ja lihtsam õigusraamistik, kiirem juurdepääs rahastusele, oskuste edendamine ning avatud kaubandus tarneahelate vastupidavuse tagamiseks. Euroopa innovatsioonikava abil soovitakse seada Euroopa süvatehnoloogia innovatsiooni ja idufirmade uue laine esirinda. Samal ajal muudavad ELi liikmesriigid praegu ka oma riiklikke taaste- ja vastupidavuskavasid,

et lisada nendesse REPowerEU peatükid, mille alusel on võimalik anda ettevõtetele kohest toetust ja suurendada nende konkurentsivõimet, vähendades samal ajal sõltuvust.

Kuigi need üleminekulahendused pakuvad kiiret ja sihipärast toetust, vajab EL oma tööstusharude investeerimisvajaduste rahuldamiseks strukturesemat tegevuskava, et säilitada Euroopa juhtpositsioon rohe- ja digipöörde seisukohast oluliste ja kujunemisjärgus tehnoloogiate vallas, alates ühenduvusest ja andmetöötusega seotud tehnoloogiatest, sealhulgas mikroelektroonikast, kvantandmetöötusest, 6G-st ja tehisintellektist kuni biotehnoloogia, biotootmise ning nullnetotehnoloogiateni. Nendel investeringutel oleks märkimisväärne positiivne mõju ELi avatud strateegilisele autonoomiale, kuna need vähendavad liidu strateegilist sõltuvust ning toetavad samal ajal rohe- ja digipööret.

Järgmise sammuna tugevdatakse ja võimendatakse uue Euroopa strateegilise tehnoloogia platvormi (STEP) kaudu olemasolevaid ELi vahendeid rahalise toetuse kiireks kasutuselevõtuks. ELil on mitmeid eelarvelisi ja eelarvväliseid fonde ja programme, millega toetatakse puhast tehnoloogiat, biotehnoloogiat ja digitaliseerimist. Nende instrumentide hulka kuuluvad eelkõige innovatsioonifond, programm „InvestEU“, programm „Euroopa horisont“, Euroopa Kaitsefond, taaste- ja vastupidavusrahastu ning ühtekuuluvuspoliitika fondid. Euroopa Ülemkogu 23. märtsi kohtumisel kutsuti üles „tagama kättesaadava rahastuse ning olemasolevate rahastamisvahendite täielik kasutuselevõtt paindlikumal viisil, et pakkuda strateegilistes sektorites õigeaegset ja sihipärast toetust, mõjutamata ühtekuuluvuspoliitika eesmärke“. Olemasolevate vahendite ja juhtimisraamistike tõhusam kasutamine aitab kiirendada rakendamist ja võimaldab anda rohkem rahalist toetust.

STEP aitab suunata olemasolevaid rahalisi vahendeid suveräänsusprojektidesse ja kiirendada rakendamist teatavates valdkondades, mis on Euroopa juhtpositsiooni jaoks kriitilise tähtsusega, kaitstes samal ajal ühtekuuluvust ja säilitades ühtsel turul võrdsed tingimused. Sellega suurendatakse taaste- ja vastupidavusrahastu vahendite kasutamise ülemmäära 4 %-lt 10 %-le programmi „InvestEU“ puhul, mille juurde luuakse uus suveräänsusinvesteeringute komponent. Seoses ühtekuuluvuspoliitika fondidega, mis kujutavad endast suurimat ELi eelarvest rahastatavat eraldiseisvat ELi poliitikavaldkonda, paneb komisjon ette uue STEPi prioriteedi loomise kõigis suuremates fondides – Euroopa Regionaalarengu Fondis, Ühtekuuluvusfondis ja Õiglase Ülemineku Fondis. Koosõlas ühtekuuluvuseesmärkidega ja aidates kaasa piirkondade konkurentsivõimele ühtsel turul, teeb komisjon ettepaneku toetada STEPi investeeringuid, mida tehakse muudesse ettevõttesse kui VKEd ja mis võivad anda märkimisväärse panuse vähem arenenud ja üleminekupiirkondade arengusse, samuti liikmesriikide enam arenenud piirkondadesse, mille SKP elaniku kohta on alla ELi keskmise. Nende fondide raames teeb komisjon ka ettepaneku teha 2024. aastal 30 % eelmakseid, et hoogustada investeeringuid, ning suurendada Euroopa STEP-projektide puhul ELi kaasrahastust 100 %ni. Samal ajal saavad korraldusasutused kasutada võimalust vähendada tööjõupuudust ning aidata luua atraktiivseid ja kättesaadavaid kvaliteetseid töökohti.

STEPi tuleks toetada ka valitud programmide tugevdamise kaudu. Programmi „InvestEU“ puhul võimaldab see luua uue poliitikavaldkonna (viies poliitikaharu), mille eesmärk on toetada investeeringuid suveräänsuse kindlustamiseks. Vahenditega antakse rakenduspartneritele tagatised investeeringute tegemiseks suveräänsussektoritesse, kasutades äriühingutele, sealhulgas VKEdele mõeldud võla- (sealhulgas tagatised) ja omakapitalipõhiseid finantstooteid ning investeerides STEPi toetatavate sektorite projektidesse. Programm „InvestEU“ võimendab täiendavaid investeeringuid, eelkõige erasektorist, leevendades turutõrkeid ja mitteoptimaalseid investeerimisolukordi STEPi

sihtsektorites. Liikmesriike julgustatakse eraldama vahendeid InvestEU liikmesriigi osadele, et toetada finantstooteid kooskõlas STEPi eesmärkidega.

Innovatsioonifond on üks olulisemaid ELi tasandi vahendeid, mis on suunatud uuenduslike vähese CO₂ heitega tehnoloogiate arendamisele ja puhta tehnoloogia tootmise laiendamisele. Seega on see Euroopa peamine vahend keskkonnahoidliku tööstusstrateegia edendamiseks, järgides samal ajal ühtekuuluvuseesmärke. ELi suutlikkuse suurendamine ja sünergia tekitamine teiste rahastamisvoogudega suveräänsusmürgise kasutuselevõtu kaudu on oluline osa ELi tegevusest üleilmses võidujooksus puhta tehnoloogia tootmisel ja tööstuse kliimanetraalsusele üleminekul. Selleks et kiirendada nullneto- ja uuenduslike tehnoloogiate kasutuselevõttu kogu liidus, antakse innovatsioonifondile lisavahendeid, mis eraldatakse liikmesriikidele, kelle SKP elaniku kohta oli aastatel 2015–2017 alla Euroopa Liidu keskmise.

Euroopa Innovatsiooninõukogu lisavahenditega programmi „Euroopa horisont“ raames toetatakse pöördelist innovatsiooni alates varasest etapist kuni idu- ja kasvufirmadeni.

Euroopa Innovatsiooninõukogu rahastamisvahendi „Accelerator“ kaudu antakse 15–50 miljonit eurot omakapitalipõhist toetust pangalaenukõlbmatutele suure riskiga VKEdele, sealhulgas idufirmadele, ja pangalaenukõlbmatutele suure riskiga väikestele keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjatele, hoogustades murrangulist innovatsiooni STEPi toetatavate kriitilise tähtsusega tehnoloogiate vallas. Sellised investeeringud võimendavad Euroopa Innovatsiooninõukogu fondi uue STEP osa kaudu erainvesteeringuid ning neid võib täiendada EIP grupi ja/või liikmesriikide pakutava täiendava rahastusega, kasutades avaraid võimalusi riigiabi eeskirjade kohase riskifinantseerimise toetamiseks. Innovatsiooninõukogu fondi ja programmi „InvestEU“ vastastikune täiendavus on tagatud sellega, et fond investeerib ainult ettevõtetesse, millel on InvestEU toetust täiendav investeerimisriskiprofiil. Fondi investeeringute eesmärk on kaasata ligikaudu viis korda rohkem täiendavaid kaasinvesteeringuid teistelt omakapitaliinvestoritelt ning neile lisandub EIP grupi täiendav rahastus. Lisaks kutsub komisjon EIPd üles jätkama fondile investeerimise nõustamise pakkumist, et tagada kvaliteetsed tehingud ja meelitada ligi täiendavaid kaasinvesteeringuid, ning komisjon kaalub selle nõustamisteenuse ulatuse laiendamist.

Olukord maailmas on muutunud. Venemaa provotseerimata agressioon näitab, et see riik kujutab endast praegu ja lähiaastatel ohtu Euroopa julgeolekule. Seetõttu tugevdatakse STEPiga Euroopa Kaitsefondi, mis edendab Euroopa kaitsektori tehnoloogilise ja tööstusliku baasi innovatsioonivõimet, aidates seeläbi kaasa liidu avatud strateegilisele autonoomiale. Euroopa Kaitsefondi lisavahendeid kasutatakse meetmete jaoks, mis on suunatud süva- ja digitehnoloogiale, mis võib märkimisväärselt edendada tulevasi võimeid kogu liidus, eesmärgiga maksimeerida innovatsiooni ning võtta kasutusele uusi kaitseotstarbelisi tooteid ja tehnoloogiaid.

STEPiga edendatakse ka olemasolevate vahendite koostoimet. STEPi raames kavandatud täiendavad paindlikkusmeetmed võimaldavad liikmesriikidel rahastada projekte ühtekuuluvuspoliitika fondidest kas eraldiseisvalt või koos muude ELi fondidega, näiteks kasutades loodava suveräänsusmürgise eeliseid. Suveräänsusmürgisega projektidele saavad liikmesriigid Euroopa Regionaalarengu Fondist ja Euroopa Sotsiaalfondist+ otse toetust anda.

Komisjon töötab ka selle nimel, et maksimeerida innovatsioonifondi eeskirjade ja riigiabi eeskirjade koostoimet, et tagada sujuvam protsess. Komisjon ühtlustab veelgi kriteeriume ja sujundab protsesse, tagamaks, et riigiabi käsitlev otsus tehakse samal ajal kui innovatsioonifondi rahastamisotsus, tingimusel et liikmesriik esitab kogu teabe õigeaegselt. Sellist koostoimet hinnatakse ka muude valitud ELi vahendite, sealhulgas Euroopa

Innovatsiooninõukogu fondi puhul. Komisjon konsulteerib liikmesriikidega ka ettepaneku üle võimaldada STEPi kohaldamisalasse kuuluvatele projektidele abi saavates piirkondades kõrgemaid abimäärasid, et hoogustada majandusarengut, järgides samal ajal ühtekuuluvuseesmärke. Luuakse uus ühtne kontaktpunkt, mis suunab uusi prioriteete kolmel tasandil: i) koostab komisjonis asjakohased suunised, et anda strateegilisi juhiseid ja koordineerida STEPi prioriteetide järgimist komisjoni tööprogrammides ja eri vahendite investeerimisotsustes; ii) toimib kontaktpunktina projektiarendajatele, kes otsivad investeeringuteks ELi vahendeid, ja koondab teavet rahastamisvõimaluste ja kõigi asjakohaste rahastamisvahendite rakendamise kohta ELi ja riiklikul tasandil; iii) abistab liikmesriike, andes nõu regulatiivsetes küsimustes, ja hoiab kahepoolset suhtlust määratud riiklike asutustega, tagades seeläbi ELi riikides kriitilise tähtsusega investeeringute piisava koordineerimise ja edendamise.

Kuigi STEP tugineb strateegiliste investeeringute toetamiseks olemasolevate programmide ümberplaneerimisele ja tugevdamisele, on see ka oluline katsekeskkond edasisteks sammudeks Euroopa suveräänsuse fondi loomise suunas.

Komisjon teeb ettepaneku luua uus vahend, Euroopa strateegilise tehnoloogia platvorm (STEP), mis võimaldab olemasolevaid programme, nagu „InvestEU“, innovatsioonifond, „Euroopa horisont“, Euroopa Kaitsefond, taaste- ja vastupidavusraha ja vastupidavusraha ning ühtekuuluvuspoliitika fondid.

Selleks et suurendada konkreetselt STEPi investeeringute edendamise suutlikkust, teeb komisjon ettepaneku eraldada sihtprogrammidele 10 miljardit eurot:

- programmile „InvestEU“ 3 miljardit eurot, mis toob kaasa 75 miljardit eurot investeeringuid, arvestades 40 %-list eraldiste määra ja keskmist mõjukordajat 10;
- programmile „Euroopa horisont“ 0,5 miljardit eurot, millele lisandub 2,1 miljardit eurot ümberjaotamisest ja vabastatud summadest, tuues kaasa 13 miljardit eurot investeeringuid keskmise mõjukordajaga 5;
- innovatsioonifondile 5 miljardit eurot, kusjuures senise rakendamise põhjal võib eeldada, et see võib kaasa tuua investeeringuid ligikaudu 20 miljardit eurot;
- Euroopa Kaitsefondile 1,5 miljardit eurot, mis võib kaasa tuua investeeringuid kuni 2 miljardit eurot.

Ainuüksi nende vahendite kaudu võib STEP kaasa tuua hinnanguliselt 110 miljardi eurot uusi investeeringuid.

Lisaks võimaldab see platvorm suunata olemasolevat rahastust STEPi suveräänsusprojektidesse ja kiirendada rakendamist teatavates valdkondades, mis on Euroopa juhtpositsiooni jaoks kriitilise tähtsusega. Pakkudes ühtekuuluvuspoliitika fondide puhul suurema eel- ja kaasrahastuse kujul finantsstiimuleid, julgustatakse liikmesriike muutma oma programmide prioriteete. Iga 5 % STEPi prioriteetidele ümber planeeritavatest vahenditest teeb kättesaadavaks 18,9 miljardit eurot, millele lisandub 6 miljardit eurot, mis makstakse välja õiglase ülemineku fondist.

Komisjon teeb ettepaneku luua mitut programmi hõlmav nn suveräänsusmäär, mis antakse projektidele, mis aitavad kaasa Euroopa strateegilise tehnoloogia platvormi eesmärkide saavutamisele, tingimusel et projekt on välja valitud programmi „Euroopa horisont“, programmi „Digitaalne Euroopa“, Euroopa Kaitsefondi, programmi „EL tervise heaks“ või innovatsioonifondi raames. Suveräänsusmäär kasutatakse kvaliteedimäärjana investeeringute ligimeelitamiseks ja see võimaldab ka projektil, mida ühe programmi raames

rahastuse puudumise tõttu ei rahastata, saada lihtsamini rahastust teiste rahastamisvahendite kaudu. Taaste- ja vastupidavusrahastu ülemmäära suurendamine vahendite kasutamiseks programmi „InvestEU“ toodete jaoks selle riiklike osade kaudu kujutab endast liikmesriikide jaoks täiendavat paindlikkust 30 miljardi euro ulatuses, mis võib olla kättesaadav sellisteks suveräänsusinvesteeringuteks.

STEPi kaudu tehtavate uute investeeringute hinnanguline kogumaht võib ulatuda 160 miljardi euroni.

Nende muudatuste rakendamiseks teeb komisjon ettepaneku suurendada rubriigi 1 ülemmäära 3,5 miljardi euro võrra, rubriigi 3 ülemmäära 5 miljardi euro võrra ja rubriigi 5 ülemmäära 1,5 miljardi euro võrra.

Tehnilised kohandused uue majandusolukorra taustal

- (i) *Kestlik lahendus taasterahastu „NextGenerationEU“ rahastamiskulude jaoks*

Komisjon lõi lühikese aja jooksul hästitoimiva laenuvõtmis- ja laenuandmisprogrammi, mida toetab usaldusväärne makse-, arveldus- ja raamatupidamistaristu. Taristu võimaldab kooskõlas rahvusvaheliste parimate tavadega hallata laene, mis on seotud mitme praeguse ja mis tahes asjakohase tulevase ELi poliitikaprogrammiga. ELi programmide rahastamiseks ELi ühiste emissioonide kaudu tuli märkimisväärselt ajakohastada komisjoni võlahalduskorda. ELi rahastamise meetodi sobivust taasterahastu „NextGenerationEU“ vajaduste rahuldamiseks kinnitati Euroopa Kontrollikoja eriaruandes taasterahastu „NextGenerationEU“ võlahalduse kohta,⁷ milles märgiti, et komisjoni võlahalduskord võimaldas vajalike vahendite õigeaegset laenamist kooskõlas regulatiivsete piirangutega ja tema turupositsioonile vastavate kuludega. Ainuüksi taasterahastu „NextGenerationEU“ raames võtab komisjon 2026. aasta lõpuks laenu kuni 800 miljardit eurot ning refinantseerimisvajaduste tõttu korraldab ta pärast seda veel täiendavaid emissioone. Sellest summast kasutatakse kuni 420 miljardit eurot tagastamatu toetuse andmiseks, mille puhul kaetakse eelarvest võla teenindamise kulud. Komisjon loodab oma võlahaldussuutlikkust veelgi parandada, keskendudes eelkõige nõudluse suurendamisele järelturu likviidsuse ja taristu arendamise kaudu, et tagada eelarve ja kõigi ELi liikmesriikide jaoks parim võimalik hind.

ELi rahastamisprogrammi senine edu kajastub investorite tugevas usalduses ELi kui emitendi krediitkõlblikkuse vastu ja investorite huvis ELi võlakirjade, sealhulgas rohevõlakirjade vastu. 2023. aasta mai lõpu seisuga oli ELil 394 miljardi euro väärtuses lunastamata võlakirju ning suurem osa võlakirjadest saadud tulust oli eraldatud taasterahastule „NextGenerationEU“.

Alates 2022. aastast on inflatsiooni ohjeldamiseks kehtestatud rangema rahapoliitika tõttu intressimäärad finantsturgudel järsult tõusnud. Rahastamiskulud suurenesid oluliselt kõigi võlakirjaemitentide, sealhulgas ELi jaoks. ELi kümneaastaste võlakirjade intressimäär on alates taasterahastu „NextGenerationEU“ võlakirjade esimesest emiteerimisest 2021. aastal tõusnud nullist rohkem kui 3 %ni. Seetõttu kasutatakse aastateks 2021–2027 rahastamiskulude katmiseks ette nähtud 14,9 miljardit eurot eeldatavasti ära 2023. aasta suveks. Intressimäärade volatiilsus on palju suurem, kui oleks võinud eeldada mitmeaastase

⁷ Euroopa Kontrollikoda, eriaruanne nr 16/2023 „Taasterahastu „NextGenerationEU“ Euroopa Komisjoni poolne võlahaldus – Julgustav algus, kuid vaja on suuremat kooskõla parimate tavadega“, avaldatud 12. juunil 2023, kättesaadav aadressil <https://www.eca.europa.eu/et/publications/SR-2023-16> (kättesaadav 15. juunil 2023)

finantsraamistiku vastuvõtmise ajal, ning see muudab fikseeritud mitmeaastased ülemmäärad laenukasutuse kulude jaoks ebasobivaks.

Sellistes finantsturgude suure volatiilsuse tingimustes peaks ELi eelarve olema piisavalt paindlik, et tulla toime laenukasutuse kulude suurenemisega. Kuigi kehtiva õigusraamistikuga on ette nähtud mehhanismid tagamaks, et liit täidab alati ja igas olukorras oma kohustused võlakirjaomanike ees, tuleks ELi eelarves ette näha vahendid võla tasumiseks kõige tõhusamal viisil.

Seega tehakse ettepanek luua uus erivahend, mille ainus eesmärk on katta taasterahastu „NextGenerationEU“ laenuvõtmisega seotud lisakulud. Taasterahastu „NextGenerationEU“ rahastamine jääks mitmeaastase finantsraamistiku ülemmäärade piiresse. Eelarvemeetod intressi volatiilsusega toimetulekuks oleks uus ülemmäärade kaugemale ulatuv erivahend, millega kaetakse üksnes taasterahastu „NextGenerationEU“ laenuvõtmiseks kavandatud summasid ületavad kulud. See aktiveeritakse eelarvemenetluse käigus parimate jõupingutuste prognoosi alusel.

Komisjon teeb ettepaneku luua uus mitmeaastase finantsraamistiku ülemmäärade kaugemale ulatuv erivahend, millega kaetakse taasterahastu „NextGenerationEU“ täiendavad rahastamiskulud. Uut erivahendit kasutatakse üksnes taasterahastu „NextGenerationEU“ selliste rahastamiskulude katmiseks, mis ületavad aastateks 2021–2027 algselt kavandatud summasid. See võimaldab õigeaegselt teha kättesaadavaks täiendavaid eelarveassigneeringuid suuremate intressikulude katteks.

(ii) *Toimiv halduskorraldus ELi poliitiliste prioriteetide elluviimiseks*

Euroopa halduskorralduse ressursid (rubriik 7) on liidule antud lisaülesannete, energiahindade tõusu ja kiire inflatsiooni tõttu sattunud tugeva surve alla.

Viimase kahe aasta jooksul käivitatud arvukad uued algatused on alates praeguse mitmeaastase finantsraamistiku algusest pannud liidule märkimisväärseid lisaülesandeid ilma töötajate arvu vastava suurenemiseta. Seda mõjutab ka uus geopoliitiline olukord. Lisaks Ukrainale antava rahalise, humanitaar- ja sõjalise toetuse koordineerimisele tegeleb EL küsimustega, nagu koostalitlusvõime, küberturvalisus, turvaline ühenduvus, Schengeni hindamis- ja järelevalvemehhanism, Euroopa rahutagamisrahastu, digiturgude määrus ja digiteenuste määrus, tervisealasteks hädaolukordadeks valmisoleku ja neile reageerimise asutus, pakett „Eesmärk 55“ (sealhulgas süsiniku piirimeede), kava „REPowerEU“ ja ELi energiaplatvorm. Seoses nende uute algatustega oleks komisjonil vaja 2027. aastani 600 täiendavat ametikohtade loetelus sisalduvat ametikohta, nagu on välja toodud seadusandlikele ettepanekutele lisatud finantselgitustes. Võttes arvesse ka teisi institutsioone ja küberturvalisusega seotud vajadusi, oleks vaja 885 täiendavat ametikohta. See on viinud Euroopa halduskorralduse ressursid ammendumise piirini. Euroopa haldusasutustel ei ole võimalik jätkata üha arvukamate ülesannete täitmist praeguste ressursidega.

Komisjon on teinud erakordseid jõupingutusi halduskulude vähendamiseks ja kavatseb jätkata struktuuriliste muudatuste tegemist. Komisjon on alates 2019. aastast jaotanud asutusesiseselt ümber rohkem kui 900 ametikohta, sealhulgas teinud suuri jõupingutusi olemasolevate teenuste ajakohastamiseks, muutes need sujuvamaks ja tõhusamaks, kuid kokkuhoiuvõimalused on praeguseks ammendunud. Kasutusele on võetud uued töömeetodid ja välja on töötatud uus kinnisvarapoliitika aastateks 2022–2030, milles keskendutakse

ruumide arukamale kasutamisele, muutes kontorite tavastruktuuri kasutatava pinna optimeerimiseks.

Kuigi makromajanduslike andmete märkimisväärne volatiilsus tekitab objektiivseid raskusi asjakohaste prognooside tegemisel ja takistab suuresti rubriigi 7 pikaajalist planeerimist, näitavad peaaegu kõik praegu kättesaadavad prognoosid, et 2020. aasta detsembris kokku lepitud assigneeringute tase, mis põhines 2 %-lisel aastadeflaatoril, on ebapiisav ja vajab tugevdamist.

Institutsioonide õiguslike kohustuste ja kaasseadusandjate poolt komisjonile seatud lisakohustuste täitmiseks tuleb suurendada rubriigi 7 ülemmäära 1,9 miljardi euro võrra.

(iii) *ELi eelarve paindlikkuse tagamine ettenägematute vajaduste rahuldamiseks*

Ära on kasutatud kolm neljandikku 2021.–2027. aasta varudest. Aastateks 2024–2027 on jäänud kokku ainult 1,4 miljardit eurot, mis hõlmab ka varasemaid ühtse varuinstrumendi varusid, ning mitmes rubriigis on olukord ebakindel. Programmitöö perioodi praeguses etapis ja kõige volatiilsemas keskkonnas on nii väiksed varud enneolematud ning see võib seada paindlikkusinstrumendi algselt kavandatud suurema surve alla. Paindlikkusinstrument on tegelikult ainus võimalus katta mis tahes lisavajadusi või kriise, olenemata nende laadist. Sel otstarbel kasutatakse see 2021.–2024. aastal 4 miljardi euro ulatuses täielikult ära, nii et järgnevasse aastatesse ei ole midagi üle kanda. Arvestades, et paljud rubriigid on surve all, on paindlikkusinstrumendil oluline roll ELi eelarve toimimise tagamisel.

Liidu eelarve peab võimaldama reageerida ettenägematutele vajadustele, mis võivad tekkida. Kuna mitmeaastase finantsraamistiku ülejäänud perioodi eelarvevarud on väga piiratud, tuleks paindlikkusinstrumenti suurendada 3 miljardi euro võrra.

(iv) *Maksete ülemmäära jätkusuutlikkus*

Mitmeaastase finantsraamistiku maksed peaksid jõudma haripunkti 2026. ja 2027. aastal, nagu ka eelmistel programmitöö perioodidel, kuid asjaomaste õigusaktide hilise vastuvõtmise tõttu võivad tekkida viivitused. Selleks et kavandatud maksete suurenemine oleks täielikult vastavuses maksete tegemise suutlikkusega, tuleks asjaomast mitmeaastase finantsraamistiku ülemmäära tõsta.

Liidu eelarve peab suutma täita oma kohustusi piisava maksevõimega. Seega tuleks 2026. aasta maksete ülemmäära suurendada 7,7 miljardi euro võrra 2018. aasta hindades ja 2027. aasta ülemmäära 2,8 miljardi euro võrra 2018. aasta hindades, mis võrdub 50 % ettepanekust tõsta kulukohustuste ülemmäära 2018. aasta hindades.

4. KOKKUVÕTE JA EDASISED SAMMUD

Praegused võimalused ELi eelarves ei ole enam piisavad, et lahendada kõige pakilisemaid probleeme, millega EL silmitsi seisab, rääkimata võimalikest tulevastest vajadustest lähiaastatel. Seda arvesse võttes **tehakse käesolevas teatises ettepanek mitmeaastase finantsraamistiku 2021–2027 piiratud, sihipäraseks ja tasakaalustatud läbivaatamiseks**, et tagada ELi eelarve suutlikkus täita oma eesmärgid lähiaastatel.

Käesolevale teatisele on lisatud järgmised dokumendid:

- komisjoni talituste töödokument, milles esitatakse **üksikasjalik analüüs mitmeaastase finantsraamistiku 2021–2027 rakendamise kohta** (SWD(2023)336);
- ettepanek, millega muudetakse nõukogu määrust (EL) 2020/2093, millega määratakse kindlaks **mitmeaastane finantsraamistik** aastateks 2021–2027 ja mida on muudetud nõukogu 15. detsembri 2022. aasta määrusega (EL) 2022/2496⁸ (COM(2023)337);
- ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse **Ukraina toetusrahastu** (COM(2023)338);
- ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse **Euroopa strateegilise tehnoloogia platvorm (STEP)** (COM(2023)335).

Võttes arvesse kiireloomulisi eelarvepiiranguid, mis hakkavad tunda andma juba 2024. aastal, **kutsub komisjon Euroopa Parlamenti ja nõukogu üles tagama, et see pakett jõustuks 1. jaanuaril 2024** kooskõlas aluslepingutes sätestatud menetlustega. Komisjon teeb kõik endast oleneva, et kiiresti kokkuleppele jõuda.⁹

---

⁸ ELT L 433I, 22.12.2020, lk 11–22 ja ELT L 325, 20.12.2022, lk 11–12.

⁹ Seadusandja 10. mai 2023. aasta otsus kliimameetmete sotsiaalfondi kohta ja asjaolu, et võimalus luua mehhanism taasterahastu „NextGenerationEU“ laenude põhisumma ennetähtaegseks tagasimaksmiseks on intressimäärade järsu tõusu tõttu vähenenud, muudavad dokumendis COM(2021)569 esitatud ettepanekud aegunuks. Seega võtab komisjon oma 2021. aasta ettepaneku 2024. aastal tagasi.

1. lisa – ülevaattetabel

<i>Poliitilised prioriteedid</i>	
Ukraina toetusrahastu (laenud ja toetused)	50,0
Laenud	33,0
Toetused	17,0
<i>Ränne ja välisprobleemid</i>	15,0
Ränne	2,0
Süüria pagulased (Süüria, Jordaania, Liibanon)	1,7
Lõunapoolne rändetee (läbi lõunapoolsete naaberriikide)	0,3
NDICI reserv	3,0
Süüria pagulased (Türgi)	3,5
Lääne-Balkan	2,0
Solidaarsus- ja hädaabireserv	2,5
<i>Euroopa strateegiliste tehnoloogiate platvorm</i>	10,0
Innovatsioonifond	5,0
Programm „InvestEU“	3,0
Euroopa Innovatsiooninõukogu programmi „Euroopa horisont“ raames (**)	0,5
Euroopa Kaitsefond	1,5
<i>Tehnilised kohandused</i>	
Haldus kokku	1,9
Euroopa Liidu taasterahastu	18,9 (***)
Paindlikkusinstrument	3,0

(*) Lisaks sellele aitab 0,6 miljardi euro ümberjaotamine naabuspiirkonna, arengu- ja rahvusvahelise koostöö instrumendi idanaabruse haru raames suurendada toetust Moldovale ja anda makromajanduslikku finantsabi.

(**) Lisaks aitab 2,1 miljardi euro ümberjaotamine suurendada panust Euroopa Innovatsiooninõukogu raames: 0,8 miljardit eurot vahendite ülekandmisest innovatsiooninõukogu teisest sambast kolmandasse sambasse; 1,2 miljardit eurot vahendite uuesti kättesaadavaks tegemisest ja 0,1 miljardit eurot tagasisaadavate vahendite kasutamisest.

(***) 16. juuni 2023. aasta turuprognosidel põhinev esialgne summa. Võttes arvesse Euroopa suurimate võlahaldusasutuste erinevaid hinnanguid intressimäärade muutumise kohta, võib see summa ulatuda 17 miljardist eurost 27 miljardi euroni.

2. lisa – Ukraina toetusrahastu rahastamise ülevaade

3. lisa – Euroopa strateegilise tehnoloogia platvorm (STEP)

